

5. Джерард М. Зак. Справедливая отчетность – соблазны манипулирования отчетностью. Новые глобальные риски и методы их выявления. Пер. с англ. – М. : Маросейка, 2011. – 230 с.
6. Мельник З.Ю. Викривлення інформації у звітності: помилки та фальсифікація / З.Ю. Мельник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – № 10 (Ч. 3). – 2015. – С. 190-194. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_10/143.pdf
7. МСФЗ. Як добитися прозорості і ефективності: [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.intalev.ua/index.php?id=22572>
8. Петренко Н.І. Методика аудиту фінансової звітності та шляхи її удосконалення / Н.І. Петренко // Вісник ЖДТУ. – № 1 (51). – С. 121–127.
9. Трансформація економічної сутності фальсифікації в бухгалтерському обліку в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / З.Ю. Мельник // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 5 (27). – С. 124–128. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n5.html>
10. Leuz C. IAS versus U.S. GAAP: Information Asymmetry-based Evidence from Germany's New Market // Journal of Accounting Research. – 2003. – № 41. – P. 427–445.

УДК 658.15:005.52

Худик О.Б.

*аспірант кафедри обліку, аналізу і аудиту
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СТРАТЕГІЧНОГО ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

У статті теоретично обґрунтовано склад основних методологічних елементів стратегічного фінансового аналізу та розкрито їх зміст. На підґрунті узагальнення літературних джерел встановлено, що основними інтегрованими об'єктами стратегічного фінансового аналізу є фінансовий потенціал, фінансова безпека та фінансовий механізм. Уточнено сутність фінансового потенціалу та фінансової безпеки виходячи з потреб стратегічного фінансового аналізу. Визначено послідовність формування системи показників та використання методів дослідження для розкриття наявних закономірностей функціонування та розвитку об'єктів стратегічного фінансового аналізу.

Ключові слова: стратегічний фінансовий аналіз, фінансова стратегія, фінансовий потенціал, фінансова безпека, фінансовий механізм.

Худик О.Б. ОБОСНОВАНИЕ СИСТЕМЫ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ЭЛЕМЕНТОВ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА

В статье теоретически обоснован состав основных методологических элементов стратегического финансового анализа и раскрыто их содержание. На основе обобщения литературных источников установлено, что основными интегрированными объектами стратегического финансового анализа являются финансовый потенциал, финансовая безопасность и финансовый механизм. Уточнено сущность финансового потенциала и финансовой безопасности исходя из потребностей стратегического финансового анализа. Установлена последовательность формирования системы показателей и использования методов исследования для раскрытия реально существующих закономерностей функционирования и развития объектов стратегического финансового анализа.

Ключевые слова: стратегический финансовый анализ, финансовая стратегия, финансовый потенциал, финансовая безопасность, финансовый механизм.

Khudyk O.B. THE SUBSTANTIATION OF THE SYSTEM OF STRATEGIC FINANCIAL ANALYSIS' METHODOLOGICAL ELEMENTS

The main methodological elements of the strategic financial analysis are theoretically grounded and their content is determined in the article. On the basis of literary sources generalization it is established, that the main integrated strategic financial analysis' objects are financial potential, financial security and financial mechanism. The essence of the financial potential and financial security is clarified according to the needs of strategic financial analysis. The sequence of the indicators system formation and methods implementation to discover the existing patterns of the strategic financial analysis' objects functioning and development is defined.

Keywords: strategic financial analysis, financial strategy, financial potential, financial security, financial mechanism.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин, посилення глобалізаційних і інтеграційних процесів, наявність складних внутрішніх економічних і фінансових проблем у діяльності українських підприємств зумовлюють зростання значення стратегічного фінансового аналізу як методологічної основи обґрунтування стратегічних управлінських рішень. Основою його впровадження у вітчизняну господарську практику є структурне перетворення самої системи стратегічного фінансового аналізу, включаючи теоретичні, методологічні й організаційні аспекти на підґрунті системного комплексного підходу й орієнтації на формування ефективної фінансової стратегії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам стратегічного фінансового аналізу присвячено

праці вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема І.О. Бланка, Г.В. Блакити, Т.М. Ковальчук, С.І. Крилова, Г.В. Ситник, К.І. Редченка. Проте відсутність консенсусу щодо визначення сутності стратегічного фінансового аналізу та виділення його об'єктів призвели до наявності різних підходів до обґрунтування його методологічних елементів.

Мета статті полягає у тому, щоб з урахуванням досягнень світової та вітчизняної аналітичної науки обґрунтувати систему методологічних елементів стратегічного фінансового аналізу як основу розвитку його методики на підґрунті системного комплексного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічний фінансовий аналіз – це системне комплексне

сне дослідження факторів зовнішнього середовища щодо оцінки можливостей і загроз та внутрішнього фінансового потенціалу підприємства для виявлення резервів його нарощення та наявних внутрішніх стратегічних фінансових проблем для розроблення реальної фінансової стратегії на основі стратегічних альтернатив. Він повинен забезпечити визначення параметрів фінансової стратегії виходячи з місії та поставлених цілей, діагностики змін у середовищі, постійної оцінки досяжності цілей і орієнтації на зростання фінансових ресурсів за рахунок підвищення фінансового потенціалу.

Система стратегічного фінансового аналізу в методологічному аспекті відображає логічну структуру дослідження (об'єкти, показники, фактори, періодичність здійснення аналітичних оцінок, суб'єкти аналізу, способи дослідження, джерела вхідної і вихідної інформації). Виходячи із системного підходу, вона включає сукупність взаємозалежних елементів, які характеризуються відповідними зв'язками між собою та зовнішнім середовищем, об'єднаними спільною метою.

Важливим методологічним елементом стратегічного фінансового аналізу є формулювання його об'єктів. Так, І.О. Бланк [1, с. 119–120] вважає, що основними інтегрованими об'єктами стратегічного фінансового аналізу є домінуючі сфери стратегічного фінансового розвитку, до яких він відносить: потенціал формування фінансових ресурсів; ефективність розподілу та використання фінансових ресурсів; рівень фінансової безпеки; рівень якості управління фінансовою безпекою підприємства.

Г.В. Ситник доведено, що об'єктами стратегічного фінансового аналізу є фінансові ресурси, активи, фінансова збалансованість підприємства, бізнес-процеси фінансового менеджменту, персонал (фінансові менеджери) [2].

Г.В. Блакита [3] зазначає, що об'єктами стратегічного діагностування стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства є ресурси підприємства для здійснення фінансової діяльності, фінансова структура підприємства, компетенції підприємства зі здійснення фінансової діяльності. При цьому систему ресурсів, фінансової структури та компетенцій підприємства, що визначають можливість розвитку його фінансової діяльності у перспективному періоді, автор розглядає як внутрішній фінансовий потенціал.

С.І. Крилов [4, с. 2] до об'єктів стратегічного фінансового аналізу відносить лише фінансові потоки підприємства. При цьому під фінансовими потоками автор розуміє не тільки грошові потоки підприємства, а й потоки інших активів у вартісному виразі, потоки джерел господарських засобів (пасивів), а також фінансові результати діяльності підприємства та фактори їх формування (доходи, витрати, податкові платежі).

На нашу думку, виділення І.О. Бланком у складі об'єктів окремо стратегічного фінансового аналізу потенціалу формування фінансових ресурсів і ефективності їх розподілу та використання є недоцільним, оскільки це один об'єкт. Підтвердження цього є балансова рівність активу та пасиву. Враховуючи цей факт, є недоцільним виділення Г.В. Ситник в окремі об'єкти фінансових ресурсів та активів. Варто зазначити, що сформований обсяг і структура фінансових ресурсів створюють передумови для подальшого функціонування підприємства та фінансового забезпечення досягнення місії, цілей і реалізації стратегій, тобто формують фінансовий потенціал підприємства. Позитивним моментом у

підході І.О. Бланка вважаємо віднесення до об'єктів стратегічного фінансового аналізу фінансової безпеки, оскільки прийняття будь-якого управлінського рішення фінансового характеру повинно ґрунтуватися на аналізі впливу потенційних наслідків на її рівень у довгостроковій перспективі як для захисту інтересів власників, так і для зниження ризику втрати самостійності суб'єктом господарювання. Недоліком у підході Г.В. Блакити є фокусування на фінансовому забезпеченні лише розвитку фінансової діяльності. А фінансові потоки, які запропоновані С.І. Криловим як об'єкти стратегічного фінансового аналізу, скоріше належать до факторів, які впливають на рівень фінансового потенціалу та фінансової безпеки в результаті реалізації бізнес-процесів.

На нашу думку, основними інтегрованими об'єктами стратегічного фінансового аналізу є:

- фінансовий потенціал, оскільки саме він визначає можливість функціонування та довгострокового майбутнього розвитку, здатність підприємства досягати поставлених цілей. Аналіз фінансового потенціалу має велике значення як для встановлення цілей, так і для вибору фінансової стратегії з множини альтернатив. При цьому нарощення фінансового потенціалу можна розглядати як важливу стратегічну ціль діяльності підприємства, досягнення якої можливе тільки у разі розроблення та реалізації ефективної фінансової стратегії, забезпечення її гнучкості та відповідності умовам середовища функціонування;

- фінансова безпека. Збереження фінансової безпеки підприємства у стратегічній перспективі є важливим, оскільки визначає здатність соціально-економічної системи зберігати свою якість цілісності і мінімізувати потенційні втрати за умови несприятливого впливу факторів середовища, переходити на вищий рівень ефективності використання наявного фінансового потенціалу. Саме фінансова безпека дає змогу забезпечити захист інтересів як власників підприємства, так і самого підприємства як юридичної особи (збереження його самостійності, задоволення фінансових потреб), тому будь-яке управлінське рішення, пов'язане зі зміною структури капіталу підприємства, повинне бути оцінене із позиції впливу на її рівень (зміни одного із складників соціально-економічної системи неодмінно призводять до зміни інших її параметрів, що може мати як негативний, так і позитивний вплив на рівень фінансової безпеки підприємства);

- фінансовий механізм. Якість управління фінансовим потенціалом та фінансовою безпекою підприємства досягається через фінансовий механізм, який включає як забезпечуючі підсистеми (організаційне, інформаційне, кадрове, технічне, фінансове, програмне), так і відповідні методи, важелі та інструменти. Саме фінансовий механізм забезпечує ефективність реалізації стратегічних рішень та фінансової стратегії, дає змогу сформулювати цілісне уявлення про процес здійснення стратегічних змін і перехід соціально-економічної системи з одного стану в інший відповідно до встановлених пріоритетів.

У зв'язку з тим, що сьогодні немає єдиного підходу до визначення об'єктів стратегічного фінансового аналізу, у науковій літературі відсутній консенсус щодо обґрунтування їх сутності. Формулювання чіткого розуміння сутності об'єктів стратегічного фінансового аналізу має велике значення для вдосконалення його теоретико-методологічних засад та обґрунтування методики аналізу.

На основі узагальнення наукових підходів до сутності фінансового потенціалу (ресурсний [5]; резуль-

тативний [6]; процесно-цільовий [7]; критеріальний [8]; системний [9]; комплексний [10] встановлено, що під фінансовим потенціалом як об'єктом стратегічного фінансового аналізу потрібно розуміти сукупність фінансових ресурсів підприємства, джерел їх утворення та напрямів інвестування, які забезпечують здатність досягнення глобальних цілей, реалізації можливостей та уникнення загроз зовнішнього середовища. Така інтерпретація фінансового потенціалу має велике значення, оскільки зосереджує увагу на відповідності ресурсів підприємства його місії, фінансовим і нефінансовим цілям. Ураховуючи те, що високий рівень фінансового потенціалу дасть змогу підприємству реалізувати конкурентні переваги, а низький рівень вказує на необхідність якісного та структурного вдосконалення наявних бізнес-процесів і залучення додаткових ресурсів, сферу аналітичних досліджень становить внутрішнє та зовнішнє середовище досліджуваного об'єкта.

Наступним об'єктом стратегічного фінансового аналізу є фінансова безпека. У результаті узагальнення поглядів учених-економістів щодо визначення фінансової безпеки підприємства (як певного стану [11]; як ступеня захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин або рівня забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання наявних зобов'язань [12]; як захисту від можливих фінансових утрат і банкрутства [13]; як здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію [14]) ми дійшли висновку, що фінансова безпека як об'єкт стратегічного фінансового аналізу – це ступінь захищеності та гармонізації фінансових інтересів підприємства як відкритої соціально-економічної системи, здатної до самоорганізації та розвитку, який визначається внутрішніми фінансовими можливостями нейтралізації негативних факторів і змін середовища шляхом мінімізації потенційних фінансових утрат, достатністю фінансових ресурсів для задоволення стратегічних фінансових потреб, досягнення цілей та місії діяльності, здатністю до стійкого економічного розвитку, збереження та нарощення наявного фінансового потенціалу в довгостроковій перспективі.

Довгостроковий економічний розвиток нероздільно пов'язаний із постійними прогресивними змінами всіх бізнес-процесів і механізмів підприємства, у тому числі й фінансового, тому третім об'єктом стратегічного фінансового аналізу є фінансовий механізм. В економіці він розглядається як на макрорівні, так і на мікрорівні. Вченими [15–17] обґрунтовано складові елементи цього багатаспектного об'єкта (фінансові методи, важелі, інструменти, стимули, індикатори, підсистеми забезпечення) та сфери його управлінського впливу (фінансові відносини, фінансові ресурси, процес виробництва, соціально-економічний розвиток підприємства). Крім того, у складі фінансового механізму виділяють також підсистеми – механізми, спрямовані на досягнення місії підприємства та конкретизовані відповідно до пріоритетних стратегічних цілей (механізм управління прибутком, витратами, капіталом, фінансовими ризиками тощо).

Оскільки фінансовий механізм підприємства, з одного боку, задає цільові орієнтири (конкретні завдання) стратегічного фінансового аналізу залежно від умов зовнішнього та внутрішнього середовища, організовує та коректує відповідно до них процес аналізу, визначає послідовність аналітичних процедур (підсистема управління стратегічним фінансовим аналізом), включає в себе системи забезпечення

для проведення стратегічного фінансового аналізу, а з іншого – через притаманні йому методи, важелі, інструменти забезпечує реалізацію обґрунтованих як результатами аналізу стратегічних рішень і фінансової стратегії, спрямованих на досягнення цілей підприємства, саме від його якості будуть залежати ефективність реалізації управлінських рішень, фінансової стратегії та проведення стратегічних змін.

Методологічні засади стратегічного фінансового аналізу повинні забезпечити системний розгляд досліджуваних об'єктів у всьому різноманітті зв'язків, взаємодії як у статичній, так і в динамічній. У зв'язку з тим, що аналіз досліджує об'єкти через систему інформації, важливе місце в складі елементів аналізу відводиться обґрунтуванню системи показників, яка б релевантно відображала досліджувані об'єкти. Під системою показників розуміють сукупність взаємопов'язаних між собою показників, які відображають економічні процеси, що виникають у визначених умовах, місцях і часі [18, с. 106]. Кожен показник, що включається в систему, дає кількісно-якісну характеристику економічних явищ і процесів, при цьому його якісний бік відображає їх сутність, а кількісний – розмір, абсолютну чи відносну величину [19, с. 54]. Саме за допомогою системи аналітичних показників здійснюються оцінка рівня досяжності стратегічних цілей, кількісне обґрунтування альтернативних варіантів параметрів фінансової стратегії, а також контроль над її реалізацією.

Враховуючи те, що всі об'єкти стратегічного фінансового аналізу функціонують одночасно в тісному зв'язку та залежності між собою та факторами зовнішнього середовища, розкриття закономірностей розвитку підприємства через систему показників повинне здійснюватися на підґрунті методології системного підходу, яка дає змогу структурувати їх на підсистеми (блоки) за основними напрямками стратегічного фінансового аналізу та визначити склад кожної з підсистем для відображення наявних причинно-наслідкових зв'язків. Групування показників здійснюється за основними напрямками стратегічного фінансового аналізу: показниками зовнішнього середовища, показниками фінансового потенціалу (майнового стану, ліквідності та платоспроможності, фінансової незалежності, ділової активності, рентабельності продажу та діяльності, рентабельності капіталу), показниками фінансової безпеки (прибутку, капіталу, фінансового ризику), показниками ефективності фінансового механізму.

Будь-який показник змінюється під впливом системи факторів, які його утворюють і перебувають із ним у певній залежності. Фактор – умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу [20, с. 706]. В економічній літературі фактори – елементи, причини, що впливають на досліджуваний показник або низку показників [21, с. 154]. Системності вивчення факторів з урахуванням їх внутрішньої підпорядкованості, внутрішніх і зовнішніх зв'язків можна досягти тільки шляхом їх систематизації, результатом якої є створення факторних систем. Так, узагальнюючим показником, який усебічно характеризує ефективність використання фінансового потенціалу підприємства для розвитку економічної діяльності, є рентабельність сукупного капіталу (активів). Оскільки підсумки активу та пасиву балансу рівні, взаємозв'язок між цим узагальнюючим показником та утворюючими факторами має двоїстий характер. Його можна виразити, використовуючи метод формального розкладання та розширення факторної системи [22, с. 41]:

$$P_k = \frac{ЧП}{К} = \frac{ЧП}{ВК+ПК} = \frac{ЧП/ЧП}{\frac{ВК}{ЧП} + \frac{ПК}{ЧП}} = \frac{1}{\frac{1}{\frac{ЧП}{ВК}} + \frac{1}{\frac{ЧП}{ПК}}} =$$

$$= \frac{1}{\frac{ВК}{ЧП} + \frac{ПК}{ЧП}} = \frac{ЧП * ЧП}{ВК * ЧП + ПК * ЧП} = \frac{ЧП * ЧП}{ВК * ЧП + ПК * ЧП} = \frac{P_{ВК} * P_{ПК}}{P_{ВК} + P_{ПК}}, \quad (1)$$

$$P_k = \frac{ЧП}{К} = \frac{ЧП}{НА+ОА} = \frac{ЧП/ЧП}{\frac{НА}{ЧП} + \frac{ОА}{ЧП}} = \frac{1}{\frac{1}{\frac{ЧП}{НА}} + \frac{1}{\frac{ЧП}{ОА}}} =$$

$$= \frac{1}{\frac{НА}{ЧП} + \frac{ОА}{ЧП}} = \frac{ЧП * ЧП}{НА * ЧП + ОА * ЧП} = \frac{P_{НА} * P_{ОА}}{P_{НА} + P_{ОА}}, \quad (2)$$

де ЧП – чистий прибуток, $P_{ВК}$ – рентабельність власного капіталу, $P_{ПК}$ – рентабельність позикового капіталу, $P_{НА}$ – рентабельність необоротних активів, $P_{ОА}$ – рентабельність оборотних активів, ВК – власний капітал, ПК – позиковий капітал, НА – необоротні активи, ОА – оборотні активи.

Важливим структурним елементом стратегічного фінансового аналізу є сукупність способів. Стратегічний фінансовий аналіз повинен забезпечити підготовку альтернативних варіантів управлінських рішень фінансового та нефінансового характеру для найбільш ефективної реалізації наявного фінансового потенціалу та збереження фінансової безпеки у стратегічній перспективі з урахуванням потенційних внутрішніх фінансових можливостей і впливу факторів зовнішнього середовища. Виходячи із цього, стратегічний фінансовий аналіз повинен бути озброєний способами, які дають змогу здійснити аналіз зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу для визначення фінансових перспектив підприємства; аналіз досягнутого рівня фінансового потенціалу, моделювання потенційного рівня фінансових результатів, фінансових потреб і джерел їх задоволення, фінансової безпеки (табл. 1).

Методи, які використовуються у процесі стратегічного фінансового аналізу, повинні забезпечити підготовку альтернативних варіантів управлінських рішень, спрямованих на довготривалу перспективу. Їх прийняття здійснюється в умовах високого ступеня невизначеності (відсутності впевненості в однозначності майбутніх подій і результатів унаслідок неповноти, асиметричності чи недостовірності інформації про фактори зовнішнього та внутрішнього середовища) на основі ймовірнісних очікувань стосовно цільових показників діяльності підприємства та факторів зовнішнього середовища.

Наявність невизначеності може призвести до неадекватної оцінки параметрів, які визначають потенційний рівень фінансових результатів, фінансових потреб і джерел їх задоволення, фінансової безпеки. У зв'язку з тим, що очікувані рівні цільових показників у дійсності не будуть досягнуті або існуватимуть значні відхилення від очікуваних значень, одним із пріоритетних завдань стратегічного фінансового аналізу є забезпечення якомога повнішого усунення такої невизначеності та отримання найбільш імовірної оцінки прогнозованих фінансових показників.

Відповідно до підходу McKinsey [24, с. 45], стратегічний фінансовий аналіз повинен оперувати способами для обґрунтування параметрів фінансової стратегії за чотирьох рівнів невизначеності. Залежно від прийнятого припущення про рівень невизначеності у результаті стратегічного фінансового аналізу формулюються стратегічні альтернативи: одна – у разі достатньо чіткого майбутнього; декілька – у разі майбутнього у вигляді низки альтернатив; у вигляді діапазону чи низки діапазонів – у разі майбутнього у вигляді діапазону чи повної невизначеності майбутнього відповідно.

Отже, методика стратегічного фінансового аналізу повинна ґрунтуватися на використанні методу сценаріїв, аналізу чутливості, нечіткої логіки та теорії ймовірностей. Окрім того, варто зауважити, що за існування можливості кількісної або принаймні семантичної («висока», «середня», «низька») оцінки ймовірності реалізації кожного із сценаріїв, наступатиме частковий прояв невизначеності – ситуація ризику. В дійсності наявність ризику може прояв-

Таблиця 1

Система способів стратегічного фінансового аналізу

№	Сфери аналізу	Способи аналізу
1	2	3
1.1	Ситуаційний аналіз: Аналіз факторів зовнішнього середовища непрямого впливу	SWOT-аналіз; PEST-аналіз; PESTEL-аналіз; метод 5x5; евристичні методи; огляди; статистичні узагальнення.
1.2	Аналіз факторів безпосереднього оточення	SWOT-аналіз; SPACE-аналіз; матриця BCG; матриця GE/McKinsey; матриця Shell/DPM; матриця Hofer/Schendel; матриця ADL/LC; матриця Томпсона-Стрікланда; Grand Strategy Matrix; матриця І. Ансоффа; метод 5x5; евристичні методи; аналіз конкуренції та інших впливів (кабінетні дослідження і безпосередні спостереження), бенчмаркінг.
1.3	Аналіз внутрішнього середовища	Коефіцієнтний аналіз; дискримінантний аналіз, кластерний аналіз; евристичні способи; способи нечіткої логіки; способи рейтингових оцінок; ABC-аналіз; XYZ-аналіз.
1.4	Синтез результатів	Причинно-наслідковий аналіз; узагальнення; евристичні методи.
1.5	Прогнозування потенційного рівня фінансових результатів, фінансових потреб і джерел їх задоволення, рівня фінансової безпеки	Аналіз часових рядів; спосіб рухомого середнього; експоненційного згладжування; найменших квадратів; авторегресії; гармонійних ваг; імітаційне, сіткове, статистичне моделювання; метод сценаріїв.
2	Планування стратегії	Методи економіко-математичного моделювання; лінійне та нелінійне програмування; методи економічної статистики; теорія ймовірності; евристичні методи
3	Аналіз стратегічних операцій і прийняття рішень	Імітаційне, сіткове, статистичне моделювання; аналіз чутливості; функціонально-вартісний аналіз

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 23]

лятися як у позитивному, так і в негативному відхиленні очікуваного значення фінансового параметру, тому для потреб стратегічного фінансового аналізу першочергове значення має оцінка ймовірності реалізації несприятливого сценарію для діяльності підприємства, а також оцінка впливу такого сценарію на цільові показники.

Стратегічний фінансовий аналіз здійснюється суб'єктами, які на основі оцінки поточного фінансового потенціалу підприємства та прогнозних даних приймають стратегічні управлінські рішення. З огляду на те, що прерогатива вибору стратегічних напрямів діяльності підприємства, розроблення фінансової стратегії та стратегічних планів, контроль їх виконання та коригування, за необхідності, належить вищому рівню керівництву підприємства, вважаємо, що суб'єктами стратегічного фінансового аналізу є керівники, фінансові директори, аналітики та менеджери вищого рівня. Власники також виступатимуть суб'єктами стратегічного фінансового аналізу в тому аспекті, що вони приймають на основі підготовленої управлінським персоналом вищого рівня інформації стратегічні рішення та здійснюють оцінку якості стратегічного та тактичного управління підприємством.

Для стратегічного фінансового аналізу таких складних об'єктів використовуються різноманітні види інформації (нормативно-правова, фінансово-економічна, науково-технічна, соціальна, ринково-маркетингова) та її джерела, які поділяються на зовнішні та внутрішні (нормативно-планові, облікові, позаоблікові).

У процесі перетворення інформації необхідно оцінити її достатність та доступність, а також визначити, наскільки вона відповідає обраним способам дослідження (за необхідності проводяться її систематизація і додаткова аналітична обробка). Інформація про наявний фінансовий потенціал підприємства можна отримати із внутрішніх джерел (документів планування, фінансового та управлінського обліку тощо). Більш складним є задоволення інформаційних потреб, які стосуються зовнішніх факторів і умов. Частина інформації можна отримати з опублікованих статистичних звітів, річних фінансових звітів, реклами, прайс-листів підприємств-конкурентів, друкованих періодичних видань, Інтернет-ресурсів.

У результаті стратегічного фінансового аналізу формується сукупність аналітичних звітів, які містять інформацію як про поточний, так і про потенційний рівень об'єктів дослідження, можливі варіанти зміни умов господарювання та напрямів розвитку підприємства, оптимізації бізнес-процесів, проблемні місця та цільові показники фінансово-господарської діяльності, на основі яких формується фінансова стратегія, розробляються фінансові плани для її деталізації й конкретизації.

Висновки з проведеного дослідження. У статті теоретично обґрунтовано склад основних структурних елементів стратегічного фінансового аналізу (об'єкти, показники, фактори, суб'єкти, джерела вхідної та вихідної інформації, способи аналізу) та розкрито їх зміст. Установлено, що основними інтегрованими об'єктами стратегічного фінансового аналізу є фінансовий потенціал, фінансова безпека та фінансовий механізм, між якими існують тісний органічний взаємозв'язок та залежність. Відображення наявних взаємозв'язків між об'єктами стратегічного фінансового аналізу пропонується здійснювати на підґрунті методології системного підходу,

яка дала змогу структурувати систему показників на підсистеми (блоки) за основними напрямками стратегічного фінансового аналізу. Доведено, що в умовах невизначеності методика стратегічного фінансового аналізу повинна ґрунтуватися на використанні методу сценаріїв, аналізу чутливості, нечіткої логіки та теорії ймовірностей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] / І.О. Бланк. – К. : Ельга, 2008. – 724 с.
2. Сытник А.В. Стратегический финансовый анализ как исходный этап стратегического финансового планирования / А. В. Сытник [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/economy-411/business-economics-and-production-management-411/11277-411-0760>.
3. Блакита Г.В. Методологічні аспекти оцінки фінансового потенціалу торговельних підприємств / Г.В. Блакита [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_2_6.pdf
4. Крылов С.И. Концепция стратегического финансового анализа деятельности коммерческой организации / С.И. Крылов // Экономический анализ: теория и практика. – 2007. – № 19 (100). – С. 2–10.
5. Бритченко І.Г. Управління потенціалом підприємства : [конспект лекцій] / І.Г. Бритченко. – Донецьк : ДонГУЕТ, 2005. – 112 с.
6. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры / В.В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 612 с.
7. Стецюк П.А. Методологічні аспекти оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / П.А. Стецюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». – 2009. – № 1. – С. 11–17.
8. Юдін М.А. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства / М.А. Юдін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2009_5_29.
9. Мельник О.Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання / О.Г. Мельник // Вісник. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – № 606. – С. 46–51.
10. Маслак О.І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства / О.І. Маслак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kdu.edu.ua/statti/2012-6-1%2877%29/124.pdf>.
11. Шелест В.В. Управління фінансовою безпекою довірного товариства / В.В. Шелест // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 181–184.
12. Барановський О.І. Фінансова безпека : [монографія] / О.І. Барановський – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
13. Реверчук Н.І. Управління економічною безпекою підприємницьких структур / Н.І. Реверчук. – Л. : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
14. Гукова А.В. Роль фінансової безпеки підприємства в системі економічної безпеки / А.В. Гукова, І.Д. Анюкіна // Образование и общество. – 2006. – № 3. – С. 98–102.
15. Зятковський І.В. Теоретичні засади фінансів підприємств / І.В. Зятковський // Фінанси України. – 2000. – № 4. – С. 17–26.
16. Балабанов А.И. Финансы : [учеб. пособ.] / А.И. Балабанов, И.Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2002. – 188 с.
17. Ковалюк О.М. Методологічні основи фінансового механізму / О.М. Ковалюк // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 54.
18. Ковальчук Т.М. Оперативний економічний аналіз в управлінні агропромисловим виробництвом / Т.М. Ковальчук. – К. : ІАЕ, 2001. – 520 с.
19. Стратегическое планирование / Под ред. Э.А. Уткина. – М. : ТанDEM ; ЭКМОС, 1999. – 440 с.
20. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів / Л.І. Нечволод. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. – 768 с.
21. Ковальчук Т.М. Теорія економічного аналізу : [навч. посіб.] / Т.М. Ковальчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 544 с.
22. Жулега І.А. Методологія аналізу фінансового стану підприємства : [монографія] / І.А. Жулега ; ГУАП. – СПб., 2006. – 235 с.
23. Ковальчук Т.М. Стратегічний аналіз : [навч. посіб.] / Т.М. Ковальчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 424 с.
24. Редченко К.І. Стратегічний аналіз у бізнесі : [навч. посіб.] / К.І. Редченко ; вид. 2-е, доп. – Львів : Новий Світ – 2000, 2003. – 272 с.